

JAN PAWEŁ II
KONSTYTUCJA APOSTOLSKA OJCA ŚWIĘTEGO O UNIWERSYTETACH KATOLICKICH
EX CORDE ECCLESIAE

Wstęp

1. Narodzony z serca Kościoła, uniwersytet katolicki stanowi część tradycji sięgającej samych początków instytucji uniwersytetu i jawi się niezmiennie jako jedyny w swoim rodzaju ośrodek twórczej pracy i promieniowania wiedzy, służący dobru ludzkości. Wypełniając swe powołanie, *Universitas magistrorum et scholarium* oddaje się badaniom naukowym oraz nauczaniu i formacji studentów, którzy z własnej woli towarzyszą swym nauczycielom, złączeni z nimi tą samą miłością wiedzy¹. Uniwersytet katolicki dzieli wraz z wszystkimi innymi uniwersytetami owo *gaudium de veritate*, tak drogie św. Augustynowi, to jest radość poszukiwania prawdy we wszystkich dziedzinach wiedzy, odkrywania jej i głoszenia². Jego szczególnym zadaniem jest „egzystencjalne jednoczenie w pracy intelektualnej dwóch porządków rzeczywistości, które nazbyt często są sobie przeciwstawiane, jak gdyby były wzajemnie sprzeczne: porządki te to z jednej strony poszukiwanie prawdy, a z drugiej pewność, że zna się już źródło prawdy”³.

2. Przez wiele lat ja sam korzystałem z dobrodziejstw życia uniwersyteckiego, wzbogacając się wewnątrznie dzięki temu, co stanowi jego istotę: dzięki gorliwemu poszukiwaniu prawdy i bezinteresownemu przekazywaniu jej młodym i tym wszystkim, którzy uczą się zasad ścisłego rozumowania, aby działać w sposób prawy i lepiej służyć ludzkiej społeczności.

Dlatego pragnę podzielić się z wszystkimi uczuciem głębokiego szacunku, jaki żywię dla uniwersytetu katolickiego, i wyrazić moje wielkie uznanie dla wysiłków, które podejmuje on w różnych dziedzinach wiedzy. Pragnę szczególnie wspomnieć tu z radością liczne spotkania z katolickimi wspólnotami uniwersyteckimi różnych kontynentów, które Pan pozwolił mi odbyć podczas moich podróży apostolskich. Wspólnoty te są dla mnie żywym i obiecującym znakiem płodności chrześcijańskiego umysłu we wszystkich kulturach. Pozwalają mi żywić nadzieję na nowy rozkwit chrześcijańskiej kultury w wielorakim i bogatym kontekście naszej epoki przemian, która niewątpliwie stoi wobec bardzo poważnych wyzwań, ale dzięki działaniu Ducha prawdy i miłości niesie z sobą także wiele obietnic.

¹ Por. List papieża Aleksandra IV do Uniwersytetu Paryskiego, 14 kwietnia 1255, Wstęp, Bullarium Diplomatum, t. III, Turyn 1858, s. 602.

² Por. św. Augustyn, Wyznania, X. 23: „A szczęście przecież polega na radowaniu się prawdą, czyli na radowaniu się Tobą, który jesteś Prawdą, Boże, Światłości moja, Boże mój, od którego wyglądam zbawienia”, PL 32, 793-794, wyd. pol. Warszawa 1978, s. 195. Por. także św. Tomasz, De malo, IX, 1: „Jest bowiem czymś naturalnym, że człowiek dąży do poznania prawdy”.

³ Jan Paweł II, Przemówienie do Instytutu Katolickiego w Paryżu, 1 czerwca 1980, Insegnamenti di Giovanni Paolo II, t. III /1 (1980), s. 1581.

Pragnę również wyrazić uznanie i wdzięczność licznym katolickim pracownikom naukowym zatrudnionym na uniwersytetach niekatolickich. Ich praca wykładowców, wykonywana w świetle wiary chrześcijańskiej, jest niezwykle cenną służbą na rzecz uniwersytetu, w którym nauczają. Ich obecność pobudza bowiem nieustannie do bezinteresownego poszukiwania prawdy i mądrości, która przychodzi z Wysoka.

3. Od początku mego pontyfikatu staram się dzielić tymi myślami i odczuciami z moimi najbliższymi współpracownikami, to jest z Kardynałami, z Kongregacją do spraw Wychowania Katolickiego, a także z ludźmi kultury całego świata. Dialog Kościoła z kulturami naszych czasów jest bowiem tą żywotną dziedziną, „która decyduje dziś, u końca XX wieku, o przyszłości Kościoła i świata”⁴. Istnieje tylko jedna kultura, kultura człowieka, tworzona przez człowieka i dla człowieka⁵. Kościół zaś, znawca spraw ludzkich – jak określił go mój poprzednik Paweł VI na forum ONZ⁶ – posługując się swymi uniwersytetami katolickimi, korzystając z ich dziedzictwa humanistycznego i naukowego zgłębia tajemnice człowieka i świata, rozjaśnia je dzięki światłu, które czerpie z Objawienia.

4. Uniwersytet katolicki ma zaszczytny obowiązek poświęcać się całkowicie działaniu na rzecz prawdy. Jest to właściwy mu sposób służenia jednocześnie godności człowieka i sprawie Kościoła, który żywi „głębokie przekonanie, że prawda jest jego prawdziwym sprzymierzeńcem (...), a wiedza i rozum są wiernymi sługami wiary”⁷. Nie rezygnując bynajmniej ze zdobywania pożytecznej wiedzy, uniwersytet katolicki wyróżnia się wolnością poszukiwania całej prawdy o naturze, o człowieku i o Bogu. W naszej epoce istnieje bowiem pilna potrzeba takiej właśnie bezinteresownej służby, polegającej na głoszeniu sensu prawdy, tej fundamentalnej wartości, bez której nie może istnieć wolność, sprawiedliwość i godność człowieka. W duchu swoistego uniwersalnego humanizmu, uniwersytet katolicki oddaje się całkowicie zgłębianiu wszystkich aspektów prawdy w ich istotowej więzi z Prawdą najwyższą, którą jest Bóg. Innymi słowy, podąża bez lęku, ale przeciwnie – z entuzjazmem, wszystkimi drogami wiedzy, zachowując świadomość, że przed nim idzie Ten, który jest „Drogą i Prawdą, i Życiem”⁸, Logos, którego Duch zrozumienia i miłości pozwala człowiekowi odkrywać własnym rozumem najwyższą rzeczywistość, swe źródło i przeznaczenie; tylko Duch może dać pełnię tej Mądrości, bez której zagrożona byłaby przyszłość świata.

5. Właśnie w kontekście bezinteresownego poszukiwania prawdy ujawnia się istota relacji zachodzącej między wiarą i rozumem. *Intellege ut credas, crede ut intellegas*: to

⁴ Jan Paweł II, Przemówienie do Kardynałów, 10 listopada 1979. Insegnamenti, t. II/2 (1979), s. (1096); por. Przemówienie w UNESCO. Paryż, 2 czerwca 1980, AAS 72 (1980). s. 735-752, „L'Osservatore Romano”, wyd. pol., 6/80.

⁵ Jan Paweł II, Przemówienie w Uniwersytecie w Coimbrze, 15 maja 1982, Insegnamenti, t. V/2 (1982), s. 1692.

⁶ Por. Paweł VI, Przemówienie w ONZ, 4 października 1965, Insegnamenti di Paolo VI, t. III (1965), s. 508.

⁷ Kard. John Henry Newman, *The Idea of a University*, Londyn 1931, s. XI.

⁸ Por. J 14, 6.

wezwanie św. Augustyna⁹ dotyczy także uniwersytetów katolickich, których zadaniem jest zgłębiać odważnie bogactwa Objawienia i bogactwa natury, tak by połączony wysiłek rozumu i wiary pozwolił ludziom osiągnąć pełnię własnego człowieczeństwa, stworzonego na obraz i podobieństwo Boże, po grzechu jeszcze wspanialej odnowionego w Chrystusie, powołanego, by zajaśnieć w świetle Ducha.

6. Uniwersytet katolicki, doprowadzając do spotkania między niezgłębnym bogactwem zbawczego orędzia Ewangelii a licznymi i rozległymi dziedzinami wiedzy w, których bogactwo to znajduje ucieleśnienie, pozwala Kościołowi na nawiązanie niezwykle owocnego dialogu z ludźmi wszystkich kultur. Człowiek bowiem żyje w sposób godny dzięki kulturze, jeśli zatem odnajduje swą pełnię w Chrystusie, ewangelia – ogarniając i odnawiając człowieka we wszystkich jego wymiarach – okazuje niewątpliwie swą płodność także w dziedzinie kultury, którą człowiek ten żyje.

7. W dzisiejszym świecie, charakteryzującym się tak gwałtownym postępem nauki i techniki, zadania uniwersytetu katolickiego stają się coraz ważniejsze i pilniejsze. Odkrycia naukowe i techniczne prowadzą bowiem z jednej strony do ogromnego rozwoju gospodarki i przemysłu, z drugiej jednak stwarzają nieuniknioną konieczność jednoczesnego poszukiwania sensu, które ma zagwarantować, że nowe odkrycia będą służyć prawdziwemu dobru jednostek oraz społeczeństwa ludzkiego jako całości. Choć takie poszukiwanie sensu jest powinnością każdego uniwersytetu, uniwersytet katolicki wezwany jest w sposób szczególny do podjęcia tego zadania: jego chrześcijańska inspiracja pozwala mu uwzględnić w badaniach naukowych także wymiar moralny, duchowy i religijny oraz oceniać zdobycze nauki i techniki z punktu widzenia integralnego dobra osoby ludzkiej.

W tym kontekście uniwersytety katolickie wezwane są do nieustannej odnowy, zarówno dlatego, że są uniwersytetami, jak i dlatego że są katolickie. W grę wchodzi tu bowiem „sens badań naukowych i techniki, życia społecznego i kultury, a w głębszym jeszcze wymiarze – sens samego człowieka”¹⁰. Odnowa ta wymaga jasnego uświadomienia sobie, że katolickość uniwersytetu czyni go bardziej zdolnym do bezinteresownego poszukiwania prawdy; poszukiwania, które nie jest podporządkowane żadnym partykularnym interesom ani przez nie uwarunkowane.

8. Po wydaniu Konstytucji Apostolskiej *Sapientia Christiana*¹¹, przeznaczonej dla uniwersytetów i fakultetów kościelnych, uznałem za potrzebne przedstawienie także uniwersytetom katolickim analogicznego tekstu, który byłby dla nich punktem odniesienia i swoją *magna charta*, tekstu ubogaconego długim i owocnym doświadczeniem Kościoła w

⁹ Św. Augustyn, *Sermones*, 43, 9, PL 38, 258; por. św. Anzelm, *Proslogion*, r. I, PL 158, 227.

¹⁰ Por. Jan Paweł II, Przemówienie do uczestników Międzynarodowego Kongresu Uniwersytetów Katolickich, 25 kwietnia 1989, AAS 81 (1989), s. 1218

¹¹ Jan Paweł II, *Sapientia Christiana* (konstytucja apostolska przeznaczona dla uniwersytetów i fakultetów kościelnych), 15 kwietnia 1979, AAS 71 (1979), s. 469-521.

dziedzinie uniwersyteckiej, otwartego na nowe, obiecujące rozwiązania w przyszłości, która wymaga odważnej pomysłowości i niezłomnej wierności.

9. Niniejszy Dokument skierowany jest przede wszystkim do osób kierujących uniwersytetami katolickimi, do wspólnot akademickich, do wszystkich którzy uczestniczą w ich życiu, szczególnie do biskupów, zgromadzeń zakonnych i instytucji kościelnych, do licznych osób świeckich zaangażowanych w wielką misję nauczania akademickiego. Celem dokumentu jest skłonienie do takich działań, dzięki którym zaistnieje „jakby publiczna, stała i powszechna obecność myśli chrześcijańskiej w całym wysiłku skierowanym ku rozwijaniu wyższej kultury, a wychowankowie tych instytucji będą kształtować się na ludzi naprawdę odznaczających się nauką, przygotowanych do spełniania poważnych obowiązków społecznych oraz na świadków wiary w świecie”¹².

10. Obok uniwersytetów katolickich zwracam się także do licznych katolickich instytutów studiów wyższych. Zależnie od swej natury i specyficznych celów posiadają one niektóre lub nawet wszystkie cechy uniwersytetu i wnoszą własny wkład w życie Kościoła oraz społeczeństwa zarówno przez badania naukowe, jak i przez kształcenie i formację zawodową. Choć niniejszy dokument dotyczy w szczególności uniwersytetów katolickich, jego przesłanie jest przeznaczone także dla wszystkich katolickich instytutów studiów wyższych, które starają się zaszczerpieć orędzie Chrystusowej Ewangelii w duszach i w kulturach.

Dlatego z wielką ufnością i nadzieją kieruję słowa zachęty do wszystkich uniwersytetów katolickich, aby kontynuowały swą niezastąpioną pracę. Ich misja wydaje się coraz bardziej potrzebna w sytuacji spotkania Kościoła z rozwojem nauki i z kulturami naszych czasów.

Wraz z wszystkimi braćmi w biskupstwie, którzy współuczestniczą ze mną w misji pasterskiej, pragnę wyrazić wobec was głębokie przekonanie, że uniwersytet katolicki jest bez wątpienia jednym z najlepszych instrumentów jakie Kościół ofiarowuje naszej epoce, poszukującej pewności i mądrości. Wypełniając misję Przekazywania Dobrej Nowiny wszystkim ludziom, Kościół nigdy nie może przestać interesować się tą instytucją. Uniwersytety katolickie bowiem, prowadząc badania i nauczając, pomagają Kościołowi odkrywać – w sposób dostosowany do naszych czasów – stare i nowe skarby kultury, *nova et vetera* według słów Jezusa¹³.

11. Zwracam się na koniec do całego Kościoła, przekonany, że uniwersytety katolickie są niezbędne dla jego wzrostu, dla rozwoju chrześcijańskiej kultury i dla postępu człowieka. Dlatego wzywam całą wspólnotę kościelną, aby popierała katolickie instytuty wyższego

¹² Sobór Watykański II, Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim *Gravissimum educationis*, n. 10 (wszystkie cytaty z tekstów soborowych podajemy za: Sobór Watykański II, Konstytucje, dekryty, deklaracje, *Palottinum*, Poznań 1968).

¹³ Por. Mt 13, 52.

nauczania i wspomagała je w procesie rozwoju i odnowy. Wzywam ją w szczególny sposób, aby chroniła prawa i wolność tych instytucji wobec społeczeństwa cywilnego, udzielała im wsparcia ekonomicznego, przede wszystkim w tych krajach, gdzie jest ono najpilniej potrzebne, oraz pomagała w zakładaniu nowych uniwersytetów katolickich, gdzie istnieje taka konieczność.

Jest moim pragnieniem, aby niniejsze zalecenia, oparte na nauce Soboru Watykańskiego II i na przepisach Kodeksu Prawa Kanonicznego, pozwoliły uniwersytetom katolickim oraz innym instytucjom studiów wyższych wypełniać ich niezastąpioną misję w nowym Adwencie łaski, który prowadzi do nowego Milenium.

Część I

TOŻSAMOŚĆ I POSŁANNICTWO

A. Tożsamość uniwersytetu katolickiego

1. Natura i cele

12. Każdy uniwersytet katolicki, ze względu na swój charakter uniwersytecki, jest wspólnotą akademicką, która działając w sposób ściśle naukowy i krytyczny przyczynia się do ochrony i postępu ludzkiej godności oraz dziedzictwa kulturowego poprzez prace badawcze, nauczanie i różnorakie usługi świadczone na rzecz wspólnot lokalnych, krajowych i międzynarodowych¹⁴. Uniwersytet posiada instytucjonalną autonomię bez której nie może wypełniać skutecznie swoich zadań i która gwarantuje jego członkom wolność akademicką, strzegąc praw jednostki i wspólnoty w granicach zakreślonych przez wymogi prawdy i dobra wspólnego¹⁵.

13. Ponieważ celem uniwersytetu katolickiego jest zapewnienie instytucjonalnej obecności chrześcijan w świecie uniwersyteckim, podejmującym wielkie problemy społeczeństwa i kultury¹⁶, winien on odznaczać się, ze względu na swój charakter katolicki, następującymi istotnymi cechami:

¹⁴ Por. La Magna Charta delle Università Europee, Bolonia, 18 września 1988, „Principi fondamentali”.

¹⁵ Por. Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, n. 59. *Gravissimum educationis*, n. 10. „Instytucjonalna autonomia” ma tu oznaczać, że ciało zarządzające instytucją akademicką jest i pozostaje wewnątrz tej instytucji. „Wolność akademicka” jest gwarancją udzieloną wszystkim, którzy zajmują się nauczaniem i pracą badawczą, pozwalającą im poszukiwać prawdy – w zakresie wybranej przez siebie dziedziny wiedzy i zgodnie z metodami właściwymi dla tej dziedziny – wszędzie tam, gdzie prowadzi ich analiza i zgromadzone dane, oraz dzielić się rezultatami tych poszukiwań poprzez nauczanie i publikacje, z zachowaniem wspomnianych warunków, to jest z poszanowaniem praw jednostki i społeczności w świetle wymogów prawdy i dobra wspólnego. Na temat wolności akademickiej por. także n. 29.

¹⁶ Pojęcie kultury stosowane w niniejszym dokumencie obejmuje jej dwa wymiary, humanistyczny i społeczno-historyczny. „Mianem ‘kultury’ w sensie ogólnym oznacza się wszystko, czym człowiek doskonali i rozwija wielorakie uzdolnienia swego ducha i ciała; stara się drogą poznania i pracy poddać sam świat pod swoją władzę; czyni bardziej ludzkim życie społeczne tak w rodzinie, jak i w całej społeczności państwowej

1. chrześcijańską inspiracją, będącą udziałem nie tylko jednostek, ale całej uniwersyteckiej wspólnoty jako takiej;
2. nieustanną refleksją, podejmowaną w świetle wiary katolickiej nad coraz bogatszym dziedzictwem ludzkiej wiedzy, które uniwersytet stara się powiększać poprzez własne badania naukowe;
3. wiernością wobec chrześcijańskiego orędzia, takim jakim przedstawia je Kościół;
4. instytucjonalnym zaangażowaniem w służbę ludowi Bożemu i rodzinie ludzkiej, podążającym ku transcendentnemu celowi, który nadaje sens życiu¹⁷.

14. „Wymienione tu cztery cechy ukazują z całą jasnością, że uniwersytet katolicki, wypełniając zadania wspólne wszystkim uniwersytetom – to jest prowadząc nauczanie, badania naukowe oraz działalność usługową – ma zarazem instytucjonalny obowiązek odwoływać się w swej pracy do inspiracji i światła orędzia chrześcijańskiego. W uniwersytecie katolickim zatem, katolickie ideały, postawy i zasady przenikają i wypełniają różne formy działalności akademickiej, stosownie do ich natury i właściwej im autonomii, jednym słowem uniwersytet który jest jednocześnie katolicki, winien być wspólnotą ludzi nauki, przedstawicieli różnych dziedzin ludzkiej wiedzy, a zarazem instytucją akademicką, w której katolicyzm jest obecny w sposób żywotny”¹⁸.

15. Uniwersytet katolicki jest więc miejscem, w którym naukowcy, posługując się metodami właściwymi każdej dyscyplinie naukowej, zgłębiają rzeczywistość, przyczyniając się w ten sposób do wzbogacenia skarbcza ludzkiej wiedzy. Systematyczne studium każdej dyscypliny prowadzi następnie do dialogu między różnymi dyscyplinami, którego celem jest ich wzajemne wzbogacenie.

Tego rodzaju poszukiwania nie tylko pomagają człowiekowi w nieustannym dążeniu do prawdy, ale są też wymownym świadectwem, tak bardzo dziś potrzebnym, przekonania Kościoła o wewnętrznej wartości nauki i badań naukowych.

Badania naukowe na uniwersytecie katolickim koniecznie muszą obejmować następujące elementy: a) dążenie do integracji wiedzy; b) dialog między wiarą a rozumem; c) troskę o etyczny wymiar nauki; d) perspektywę teologiczną.

16. Integracja wiedzy jest procesem, który należy nieustannie, udoskonalać. Zadanie to staje się dziś coraz trudniejsze na skutek rozwoju nauki oraz podziału poszczególnych dyscyplin akademickich na coraz węższe specjalizacje. Uniwersytet jednak a szczególnie

przez postęp obyczajów i instytucji; wreszcie w dziełach swoich w ciągu wieków wyraża, przekazuje i zachowuje wielkie doświadczenia duchowe i dążenia na to, aby służyły one postępowi wielu, a nawet całej ludzkości. Wynika stąd, że kultura z konieczności ma aspekt historyczny i społeczny oraz że wyraz 'kultura' przybiera nieraz znaczenie socjologiczne oraz etnologiczne” (Gaudium et spes, n. 53).

¹⁷ L'Université Catholique dans le monde moderne, dokument końcowy II Kongresu Delegatów Uniwersytetów Katolickich, Rzym 20-29 listopada 1972, § 1.

¹⁸ Tamże.

uniwersytet katolicki „winien być ‘żywą jednością’ instytucji oddających się poszukiwaniu prawdy. (...) Należy zatem popierać dążenie do syntezy wyższego rzędu, która jedynie jest w stanie zaspokoić owo pragnienie prawdy wpisane głęboko w serce człowieka”¹⁹. Wykorzystując dorobek filozofii i teologii, uczeni winni podejmować nieustanny wysiłek określania właściwego miejsca i znaczenia każdej z poszczególnych dyscyplin w ramach ogólnej wizji osoby ludzkiej i świata, w świetle Ewangelii, a zatem wiary w Chrystusa-Logos jako centrum stworzenia i ludzkich dziejów.

17. W dążeniu do integracji wiedzy, o jakim tu mowa, szczególnym zadaniem uniwersytetu katolickiego jest prowadzenie dialogu między wiarą a rozumem, w taki sposób by można było w całej pełni dostrzec, iż wiara i rozum spotykają się w jedynej prawdzie. Choć każda dyscyplina akademicka zachowuje tu swą integralność i właściwe sobie metody, dialog ten ukazuje iż badanie metodyczne we wszelkich dyscyplinach naukowych, jeżeli tylko prowadzi się je w sposób prawdziwie naukowy i z poszanowaniem norm moralnych, naprawdę nigdy nie będzie się sprzeciwiać wierze, sprawy bowiem świeckie i sprawy wiary wywodzą swój początek od tego samego Boga²⁰. Żywotne współdziałanie tych dwóch odrębnych sfer poznania jedynej prawdy prowadzi do głębszego umiłowania samej prawdy i przyczynia się do szerszego rozumienia sensu ludzkiego życia i celu stworzenia.

18. Ponieważ wiedza winna służyć osobie ludzkiej, badania naukowe prowadzone na uniwersytecie katolickim muszą zawsze brać pod uwagę implikacje etyczne i moralne zarówno stosowanych metod, jak i dokonywanych odkryć. Wrażliwość etyczna potrzebna jest we wszelkiego rodzaju badaniach, szczególnie jednak w badaniach naukowych i w poszukiwaniu nowych technologii. „Istotne jest byśmy uświadomili sobie pierwszeństwo etyki przed techniką, prymat osoby wobec rzeczy, wyższość ducha nad materią. Sprawie człowieka służyć będzie jedynie poznanie zespolone z sumieniem. Ludzie nauki, jeśli mają naprawdę pomóc ludzkości, muszą zachować ‘świadomość transcendencji człowieka wobec świata i Boga wobec człowieka’”²¹.

19. Teologia odgrywa szczególnie ważną rolę w poszukiwaniu syntezy wiedzy, a także w dialogu między wiarą a rozumem. Ponadto, z jej dorobku korzystają wszystkie inne

¹⁹ Jan Paweł II, Przemówienie do uczestników Międzynarodowego Kongresu Uniwersytetów Katolickich, 25 kwietnia 1989, n. 4; por. także *Gaudium et spes*, n. 61. Według kardynała Newmana celem uniwersytetu jest „przydzielać każdemu kierunkowi badań, jakie podejmuje, właściwe mu miejsce i odpowiednie granice; określać prawa, ustanawiać wzajemne relacje i tworzyć wzajemną jedność każdego i wszystkich” (dz. cyt., s. 457).

²⁰ *Gaudium et spes*, n. 36. Do grupy naukowców powiedziałem, że „choć rozum i wiara stanowią bez wątpienia dwa odrębne porządki poznania, z których każdy posługuje się autonomicznymi metodami, owocem poszukiwań obydwu winno być odkrycie jednej i tej samej, totalnej rzeczywistości, która bierze początek z Boga” (Jan Paweł II, Do uczestników spotkania poświęconego Galileuszowi, 9 maja 1983, n. 3, AAS 75 (1983), s. 690).

²¹ Jan Paweł II, Przemówienie do UNESCO, 2 czerwca 1980, n. 22, AAS 72 (1980), s. 750; w ostatniej części cytatu przytoczone są słowa, które skierowałem do Papieskiej Akademii Nauk, 10 października 1979, *Insegnamenti*, t. II/2 (1979), s. 1109.

dyscypliny w swym poszukiwaniu sensu: teologia nie tylko pomaga im określać, w jaki sposób ich odkrycia wpłyną na życie osób i społeczeństw, ale także ukazuje im perspektywę i nadaje kierunek, o których nie mówią ich własne metodologie. Z drugiej strony, interakcja z innymi dyscyplinami i ich odkryciami wzbogaca teologię, umożliwiając jej lepsze rozumienie dzisiejszego świata i sprawiając, że poszukiwania teologiczne są ściśle związane z aktualnymi problemami. Z uwagi na szczególną rolę teologii pośród dyscyplin akademickich każdy uniwersytet katolicki winien posiadać wydział lub przynajmniej katedrę teologii²².

20. Wszystkie postulaty dotyczące badań naukowych winny wpływać także na całokształt nauczania, a to ze względu na ścisłą więź łączącą te dwie dziedziny. Podczas gdy każda dyscyplina wykładana jest w sposób systematyczny i z zastosowaniem własnych metod, nauczanie interdyscyplinarne, wspomagane przez filozofię i teologię, pomaga studentom w kształtowaniu organicznej wizji rzeczywistości i pobudza w nich pragnienie ciągłego rozwoju intelektualnego. Interdyscyplinarne przekazywanie wiedzy pozwala też wyrazić ukazać, jak w procesie refleksji rozum ludzki otwiera się stopniowo na coraz ogólniejsze pytania i jak pełna odpowiedź na te pytania przychodzi z wysoka poprzez wiarę. Także implikacje moralne każdej dyscypliny podlegają analizie jako element integrujący nauczanie tej dyscypliny, a to dlatego że ostatecznym celem całego procesu nauczania jest integralny rozwój osoby. Na koniec teologia katolicka, nauczana w duchu całkowitej wierności wobec Pisma, Tradycji i Magisterium Kościoła, pozwoli na gruntowne poznanie zasad Ewangelii, co nada życiu ludzkiemu bogatszy sens i nową godność.

Poprzez badania naukowe oraz nauczanie należy kształcić studentów w różnych dyscyplinach wiedzy, tak aby stali się naprawdę specjalistami w wybranych dziedzinach, w których będą następnie pracować służąc społeczeństwu i Kościołowi; zarazem jednak należy ich przysposabiać do świadczenia o swej wierze wobec świata.

2. Wspólnota uniwersytecka

21. Uniwersytet katolicki realizuje swe cele także poprzez troskę o to by tworzyć autentyczną ludzką wspólnotę, ożywianą duchem Chrystusa. Źródłem jedności jej członków jest wspólne poświęcenie się prawdzie, jedna wizja godności człowieka i - w ostatecznej analizie - osoba i orędzie Chrystusa, który nadaje instytucji uniwersytetu szczególny charakter. Dzięki przyjęciu tych założeń społeczność uniwersytecka jest ożywiana duchem wolności i braterskiej miłości; panuje w niej atmosfera wzajemnego szacunku i szczerego dialogu, chronione są prawa każdej osoby. Społeczność pomaga wszystkim swym członkom w dążeniu do pełni człowieczeństwa. Ze swej strony każdy z nich stara się umacniać jedność społeczności i uczestniczy - na miarę spełnianej przez siebie roli i swych zdolności - w podejmowaniu decyzji dotyczących jej samej, a także w utrzymywaniu i umacnianiu katolickiego charakteru uniwersytetu.

²² Por. *Gravissimum educationis*, n. 10.

22. Nauczyciele uniwersyteccy niech się starają pogłębiać nieustannie własne kwalifikacje oraz ukazywać treść, cele, metody i rezultaty poszukiwań poszczególnych dyscyplin w kontekście spójnej wizji świata. Powołaniem chrześcijańskich wykładowców jest być świadkami i pedagogami autentycznego życia chrześcijańskiego, którego przejawem winna być osiągnięta już przez nich integracja wiary z kulturą kompetencji zawodowej z chrześcijańską mądrością. Wszyscy nauczający niech czerpią inspirację z ideałów akademickich i z zasad życia autentycznie ludzkiego.

23. Zadaniem studentów jest zdobywanie wykształcenia, które harmonijnie łączy wysoki poziom kultury humanistycznej ze specjalistyczną wiedzą zawodową. Kultura humanistyczna winna skłaniać studentów do nieustannego poszukiwania prawdy i jej sensu w ciągu całego życia, jako że „należy tak kształtować ducha, aby rozwijała się zdolność podziwiania, wnikania w głąb kontemplacji i urabiania sobie sądu osobistego oraz zdolność kształcenia zmysłu religijnego, moralnego i społecznego”²³. Przygotuje to studentów do przyjęcia stylu życia autentycznie chrześcijańskiego lub – jeśli już go przyjęli – do jego pogłębiania. Muszą oni zdawać sobie sprawę z tego, jak ważny jest wybrany przez nich zawód, oraz się radować, że tam, gdzie w przyszłości przyjdzie im wypełniać swoje zadania, będą dobrze przygotowanymi „liderami” i świadkami Chrystusa.

24. Osoby kierujące uniwersytetem katolickim oraz personel administracyjny troszczą się o nieustanny wzrost uniwersytetu i jego wspólnoty, pełniąc służbę zarządzania. Ofiarna praca i świadectwo personelu nieakademickiego są niezbędnym elementem życia i tożsamości uniwersytetu.

25. Liczne uniwersytety katolickie zostały założone przez zgromadzenia zakonne i nadal uzależnione są od ich wsparcia. Niech zgromadzenia zakonne oddające się apostołatowi wyższego nauczania nadal wspomagają te instytucje w dziele odnowy ich pracy i niech nadal przygotowują zakonników i zakonnice do owocnego uczestnictwa w misji uniwersytetu katolickiego.

Ponadto działalność uniwersytecka jest też tradycyjnym środkiem dzięki któremu ludzie świeccy mogą odgrywać ważną rolę w Kościele. W większości uniwersytetów katolickich społeczność akademicka składa się dziś głównie z osób świeckich, które w coraz większym stopniu przejmują funkcje kierownicze i związane z tym obowiązki. Ci świeccy katolicy odpowiadają na wezwanie Kościoła, „by z odwagą i twórczą inteligencją byli obecni w uprzywilejowanych miejscach kultury, jakimi są szkoły i uniwersytety”²⁴. Przyszłość uniwersytetów katolickich zależy w wielkiej mierze od kompetencji i wielkodusznego

²³ Gaudium et spes, n. 59. Kardynał Newman tak opisuje ideał, będący celem edukacji: „Kształtowana jest umysłowość, która nie zmienia się potem do końca życia, a której atrybutami są wolność, równość, spokój, umiarkowanie i mądrość” (dz. cyt. s. 101-102).

²⁴ Jan Paweł II, *Christifideles laici* (posynodalna adhortacja apostołska), 30 grudnia 1988, n. 44. „L'Osservatore Romano”, wyd. pol., 12/80, s. 19.

zaangażowania świeckich katolików. Ich coraz liczniejsza obecność w tych instytucjach jest dla Kościoła znakiem wielkiej nadziei oraz potwierdzeniem faktu, że powołanie laikatu w Kościele i świecie jest niezastąpione; Kościół ufa zarazem, że wypełniając swoje zadania laikat będzie „tak rozświetlać wszystkie sprawy doczesne (...) i tak nimi kierować, aby się ustawicznie dokonywały i rozwijały po myśli Chrystusa i aby służyły chwale Stworzyciela i Odkupiciela”²⁵.

26. Do społeczności uniwersyteckiej wielu instytutów katolickich należą także członkowie innych Kościołów i wspólnot kościelnych oraz wyznawcy innych religii, jak również osoby nie wyznające żadnej wiary religijnej. Ludzie ci przyczyniają się - dzięki swej formacji i doświadczeniu - do rozwoju różnych dyscyplin akademickich oraz spełniają inne funkcje uniwersyteckie.

3. Uniwersytet katolicki w Kościele

27. Zachowując w pełni status uniwersytetu, każdy uniwersytet katolicki utrzymuje z Kościołem więź, która stanowi istotny element jego instytucjonalnej tożsamości. Dzięki temu uczestniczy bardziej bezpośrednio w życiu Kościoła lokalnego, na którego terenie ma siedzibę, ale jednocześnie należąc jako instytucja akademicka do międzynarodowej społeczności uczonych i badaczy aktywnie uczestniczy w życiu Kościoła powszechnego i tym samym wchodzi w szczególną relację ze Stolicą Świętą, której powołaniem jest pełnić posługę jedności wobec całego Kościoła. Konsekwencją tej fundamentalnej więzi z Kościołem jest wierność uniwersytetu, uznanie autorytetu nauczycielskiego Kościoła i stosowanie się do jego wskazań w sprawach wiary i moralności. Ze swej strony katolicy członkowie społeczności akademickiej są także wezwani do osobistej wierności Kościołowi, z wszystkimi tego konsekwencjami. Od niekatolickich członków społeczności oczekuje się na koniec poszanowania katolickiego charakteru instytutu, któremu służą swoją pracą, uniwersytet natomiast winien szanować ich wolność religijną²⁶.

28. Na biskupach spoczywa szczególny obowiązek popierania działalności uniwersytetów katolickich; winni oni przede wszystkim wspierać i wspomagać uniwersytety w zachowaniu i umacnianiu ich katolickiej tożsamości, także w kontaktach z władzami cywilnymi. Powinność tę będą mogli skutecznie wypełniać nawiązując i utrzymując ścisłe kontakty osobiste i duszpasterskie między uniwersytetem a władzami kościelnymi, odznaczające się wzajemnym zaufaniem, konsekwentną współpracą i nieustannym dialogiem. Choć biskupi nie biorą bezpośrednio udziału w zarządzaniu wewnętrznymi sprawami

²⁵ Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, n. 31; por. Dekret o apostołstwie świeckich *Apostolicam actuositatem*, *passim*, oraz *Gaudium et spes*, n. 43.

²⁶ Por. Sobór Watykański II, Deklaracja o wolności religijnej *Dignitatis humanae*, n. 2.

uniwersytetu, „nie powinni być uważani za czynnik zewnętrzny, ale za uczestników życia uniwersytetu katolickiego”²⁷.

29. Kościół, akceptując „prawowitą autonomię kultury ludzkiej, a zwłaszcza nauk”, uznaje także akademicką wolność poszczególnych badaczy we właściwej dziedzinie ich kompetencji, w zgodzie z zasadami i metodami nauki, do której dziedzina ta należy²⁸, oraz w granicach zakreślonych przez wymogi prawdy i dobra wspólnego.

Także teologia, jako nauka, zajmuje uprawnione miejsce pośród innych dyscyplin uniwersyteckich. Podobnie jak one, teologia posiada własne zasady i metodę, które nadają jej status nauki. Także więc teologowie korzystają z wolności akademickiej, pod warunkiem, że szanują owe zasady i stosują metodę właściwą ich dyscyplinie.

Biskupi niech popierają twórczą pracę teologów. Służą oni Kościołowi poprzez poszukiwania prowadzone w sposób zgodny z metodą teologiczną. Starają się lepiej rozumieć coraz szerzej rozwijać i skuteczniej udostępniać innym sens chrześcijańskiego Objawienia, przekazanego przez Pismo Święte Tradycje i Magisterium Kościoła. Badają także drogi, którymi teologia może dojść do wyjaśnienia konkretnych kwestii, jakie niesie z sobą współczesna kultura. Jednocześnie, ponieważ teolog dąży do zrozumienia prawdy objawionej, której autentyczna interpretacja powierzona jest biskupom Kościoła²⁹, nieodłącznym elementem zasad i metody tej dyscypliny akademickiej, zarówno w pracy badawczej, jak i w nauczaniu, jest to, iż teologowie winni uznawać autorytet biskupów i dochowywać wierności doktrynie katolickiej, zależnie od stopnia autorytetu, z jakim doktryna ta jest wykładana³⁰. Ponieważ funkcje spełniane przez biskupów, i teologów są ze sobą wzajemnie powiązane, dialog między nimi ma znaczenie podstawowe; jest on szczególnie ważny, dziś, gdy rezultaty poszukiwań są tak szybko i tak szeroko upowszechniane przez środki społecznego przekazu³¹.

B. Misja i posługa uniwersytetu katolickiego

30. Podstawową misją uniwersytetu jest nieustanne poszukiwanie prawdy poprzez badania naukowe. Przechowywanie i przekazywanie wiedzy dla dobra społeczeństwa. Uniwersytet katolicki uczestniczy w tej misji w sposób zgodny ze swym szczególnym charakterem i swymi celami.

²⁷ Jan Paweł II, Przemówienie do osób kierujących wyższym szkolnictwem katolickim, Xavier University of Louisiana, USA, 12 września 1987, n., AAS 80 (1988), s. 764.

²⁸ Gaudium et spes, n. 59.

²⁹ Por. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Objawieniu Bożym Dei verbum, n. 8-10.

³⁰ Por. Lumen gentium, n. 25.

³¹ Por. Kongregacja ds. Nauki Wiary, Instrukcja o powołaniu teologa w Kościele, 24 maja 1990, „L'Osservatore Romano”, wyd. pol., 5/90.

1. Służba Kościołowi i społeczeństwu

31. Prowadząc nauczanie i badania naukowe uniwersytet katolicki oddaje Kościołowi nieocenione usługi. Przygotowuje bowiem ludzi, którzy czerpiąc inspirację z chrześcijańskich zasad uczą się realizować w życiu w sposób dojrzały i świadomy swe chrześcijańskie powołanie, a w przyszłości będą mogli pełnić odpowiedzialne funkcje w Kościele. Ponadto, oddając do dyspozycji Kościoła wyniki swych naukowych badań, uniwersytet katolicki może mu pomóc w podejmowaniu problemów i spełnianiu wymagań naszych czasów.

32. Uniwersytet katolicki, jak każdy inny, stanowi część ludzkiej społeczności. Aby rozwijać swą służbę na rzecz Kościoła, powinien stawiać się – w zakresie właściwej sobie kompetencji – coraz skuteczniejszym narzędziem postępu kulturowego zarówno jednostek, jak i całej społeczności. Jego działalność badawcza musi zatem obejmować studium ważnych problemów współczesności, takich jak godność życia ludzkiego, dążenie do sprawiedliwości dla wszystkich, jakość życia osobistego i rodzinnego, ochrona środowiska naturalnego, poszukiwanie pokoju i stabilizacji politycznej, bardziej równomierny podział zasobów świata oraz nowy porządek gospodarczy i polityczny, lepiej służący ludzkiej społeczności na płaszczyźnie krajowej i międzynarodowej. Prace badawcze uniwersytetu winny zmierzać do odkrywania korzeni i przyczyn najważniejszych problemów naszych czasów, zwracając szczególną uwagę na ich aspekty etyczny i religijny.

Jeśli zaistnieje taka potrzeba, uniwersytet katolicki winien mieć odwagę głoszenia prawd niewygodnych, które nie schlebiają opinii publicznej, lecz są niezbędne ze względu na potrzebę obrony autentycznego dobra społeczeństwa.

33. Szczególne pierwszeństwo należy przyznać badaniu i ocenie – z chrześcijańskiego punktu widzenia – norm oraz wartości dominujących we współczesnym społeczeństwie i kulturze, a także przykazywaniu dzisiejszemu społeczeństwu zasad etycznych i religijnych, które nadają pełen sens ludzkiemu życiu. Jest to najcenniejszy wkład, jaki uniwersytet może wnieść w rozwój owej autentycznej chrześcijańskiej antropologii, która bierze początek z osoby Chrystusa i pozwala dynamice stworzenia i odkupienia wpływać na rzeczywistość i na prawidłowe rozwiązywanie problemów życia.

34. Chrześcijańska postawa służby bliźniemu poprzez dążenie do sprawiedliwości społecznej jest szczególnie ważną cechą każdego uniwersytetu katolickiego: winni się nią odznaczać wykładowcy i kultywować ją studenci. Kościół działa zdecydowanie na rzecz integralnego postępu każdego człowieka³². Ewangelia, interpretowana przez naukę społeczną Kościoła, wzywa do usilnych starań o „rozwój ludów, szczególnie tych, które usiłują uwolnić się od nieszczęść głodu, nędzy, lokalnych epidemii i ciemnoty, które

³² Por. Jan Paweł II, *Sollicitudo rei socialis*, n. 27-34, „L'Osservatore Romano”, wyd. pol., 1/88, s. 7-15.

domagają się pełniejszego udziału w dobrach stworzonych przez cywilizację i żądają, by ich ludzkie wartości były w praktyce bardziej uznawane; które wreszcie stale kierują swą myśl ku większemu postępowi”³³. Każdy uniwersytet katolicki jest świadom spoczywającego na nim obowiązku przyczyniania się w konkretny sposób do postępu społeczeństwa, w ramach którego działa: może na przykład szukać sposobów udostępniania wykształcenia uniwersyteckiego wszystkim tym, którym przyniosłoby ono pożytek, zwłaszcza ubogim i członkom grup mniejszościowych, zazwyczaj pozbawionym dostępu do szkół wyższych. Obowiązkiem uniwersytetu jest też wspomaganie i popieranie - na miarę możliwości - rozwoju nowych narodów.

35. W swym poszukiwaniu rozwiązań tych złożonych problemów, dotyczących licznych aspektów życia człowieka i społeczeństwa, uniwersytet katolicki winien podkreślać konieczność współpracy między różnymi dyscyplinami akademickimi, z których każda wnosi odrębny wkład w to poszukiwanie. Co więcej, ograniczenia ekonomiczne i personalne poszczególnych instytutów stwarzają konieczność podejmowania wspólnych programów badawczych, łączących wysiłki różnych uniwersytetów katolickich oraz innych instytucji, zarówno prywatnych, jak rządowych. W tym kontekście i także w odniesieniu do innych dziedzin działalności uniwersytetu katolickiego należy docenić rolę, jaką odgrywają różnorakie stowarzyszenia uniwersytetów katolickich, krajowe i międzynarodowe. Wypada tu w szczególny sposób wspomnieć o misji Międzynarodowej Federacji Uniwersytetów Katolickich, ustanowionej przez Stolicę Świętą³⁴ w nadziei, że doprowadzi ona do owocnej współpracy między uniwersytetami.

36. Realizując programy kształcenia ustawicznego ludzi dorosłych, oddając do dyspozycji swoich wykładowców jako konsultantów, posługując się nowoczesnymi środkami przekazu oraz na wiele innych sposobów uniwersytet katolicki może udostępniać szerszym kręgom społeczeństwa coraz większe zasoby ludzkiej wiedzy i coraz lepsze rozumienie wiary, rozciągając w ten sposób zakres swego oddziaływania poza środowisko ściśle akademickie

37. W dziedzinie służby społeczeństwu uprzywilejowanym partnerem uniwersytetu katolickiego staje się w sposób naturalny środowisko akademickie, kulturalne i naukowe regionu, w którym działa uniwersytet. Należy zachęcać do tworzenia oryginalnych form dialogu i współpracy między uniwersytetami katolickimi a uniwersytetami danego kraju, dialogu sprzyjającemu rozwojowi, zrozumieniu odmiennych kultur, ochronie przyrody i kształtowaniu międzynarodowego sumienia ekologicznego.

³³ Paweł VI, *Populorum progressio*, n. 1, „Znak” 332-334 /1982, s. 956.

³⁴ „Skoro zatem owe ośrodki studiów tak pomyślnie się rozwinęły, wydało się nam w najwyższym stopniu pożyteczne, aby ci, którzy w nich nauczają i pobierają naukę, zjednoczyli się we wspólnym stowarzyszeniu, które opierając się na autorytecie Najwyższego Pasterza jako powszechnego ojca i doktora i działając we wzajemnym porozumieniu i ścisłej współpracy, będzie mogło skuteczniej upowszechniać i szerzyć światło Chrystusa” (Pius XII, list apostolski *Catholicas studiorum universitates*, ustanawiający Międzynarodową Federację Uniwersytetów Katolickich, AAS 42 [1950] s. 386).

Wraz z innymi instytucjami prywatnymi i publicznymi uniwersytety katolickie służą interesom społecznym jako ośrodki szkolnictwa wyższego i badań naukowych; stanowią jeden z licznych typów instytucji, które są niezbędne, by różnorodność kulturowa mogła się swobodnie wyrażać; ich zadaniem jest kształtować poczucie solidarności w społeczeństwie i w świecie. Mają zatem wszelkie prawo oczekiwać uznania ze strony społeczeństwa cywilnego i władz publicznych oraz ochrony swych instytucjonalnych praw i wolności akademickiej. Mają też prawo oczekiwać pomocy ekonomicznej, od której zależy ich istnienie i rozwój.

2. Duszpasterstwo uniwersyteckie

38. Duszpasterstwo uniwersyteckie jest tą formą działalności uniwersytetu, która umożliwia członkom społeczności uniwersyteckiej skoordynowanie studiów i innego rodzaju aktywności akademickiej z zasadami religijnymi i moralnymi, czyli integrację życia z wiarą. Realizuje w konkretny sposób misję Kościoła na terenie uniwersytetu i stanowi element integrujący jego działalność i jego strukturę. Społeczność uniwersytecka, troszcząca się o umacnianie katolickiego charakteru instytucji, winna zdawać sobie sprawę z wagi pracy duszpasterskiej i poszukiwać sposobów jej oddziaływania na wszystkie formy aktywności uniwersytetu.

39. Naturalnym wyrazem katolickiej tożsamości wspólnoty uniwersyteckiej winna być umiejętność wcielania wiary w codzienną pracę, także poprzez refleksję i modlitwę w jej ważnych momentach. Należy zatem dostarczać katolickim członkom tej wspólnoty sposobności do realizacji w ich życiu katolickiej doktryny i praktyki. Należy ich zachęcać do uczestnictwa w sprawowaniu sakramentów, szczególnie sakramentu Eucharystii, która jest najdoskonalszym aktem kultu wspólnotowego.

Społeczności akademickie, w których znaczna jest obecność osób należących do innych Kościołów, wspólnot kościelnych lub religii, mają obowiązek chronienia ich prawa do własnej wiary poprzez respektowanie ich inicjatyw dotyczących refleksji i modlitwy.

40. Osoby odpowiedzialne za duszpasterstwo uniwersyteckie winny pobudzać w wykładowcach i studentach poczucie odpowiedzialności wobec tych, którzy doznają cierpień fizycznych i duchowych. Naśladując Chrystusa, winny poświęcać szczególną uwagę najuboższym i cierpiącym z powodu niesprawiedliwości w dziedzinie gospodarczej, społecznej, kulturowej czy religijnej. Odpowiedzialność ta znajduje uzasadnienie przede wszystkim wewnątrz społeczności akademickiej, ale wyraża się także poza nią.

41. Duszpasterstwo uniwersyteckie jest niezastąpioną formą działalności, dzięki której studenci katolicy, wypełniając swe przyrzeczenia chrzcielne mogą przygotowywać się do aktywnego uczestnictwa w życiu Kościoła. Duszpasterstwo może przyczyniać się do

rozwijania i umacniania autentycznego szacunku dla wartości małżeństwa i życia rodzinnego, wspierać powołania do kapłaństwa i życia zakonnego, pobudzać chrześcijańskie zaangażowanie ludzi świeckich i przenikać wszystkie formy działalności duchem Ewangelii. Porozumienie między duszpasterstwem uniwersyteckim, a instytucjami, które działają na terenie Kościoła lokalnego pod kierownictwem lub za aprobatą biskupa, przyniesie z pewnością obopólny pożytek³⁵.

42. Różnorodne stowarzyszenia lub wspólnoty życia duchowego i apostołskiego, przede wszystkim stworzone specjalnie dla studentów, mogą w znacznym stopniu przyczynić się do wzbogacenia duszpasterskiego aspektu życia uniwersytetu.

3. Dialog kulturowy

43. Z samej swej natury uniwersytet, poprzez swe prace badawcze, przyczynia się do rozwoju kultury; poprzez nauczanie pomaga w przekazywaniu lokalnej kultury kolejnym pokoleniom i pobudza różne formy aktywności kulturowej służąc jako ośrodek kształcenia. Jest otwarty na całość ludzkiego doświadczenia, zawsze gotów do dialogu i nauczania się czegoś od każdej kultury. W proces ten uniwersytet katolicki wnosi bogate doświadczenie kulturowe Kościoła. Zachowując ponadto świadomość, że kultura ludzka jest otwarta na Objawienie i transcendencję, uniwersytet katolicki odgrywa pierwszoplanową i uprzywilejowaną rolę w owocnym dialogu między Ewangelią a kulturą.

44. Właśnie poprzez ten dialog uniwersytet katolicki służy Kościołowi, pomagając mu w lepszym poznawaniu różnych kultur, w rozróżnianiu ich aspektów pozytywnych i negatywnych, w przyjmowaniu ich autentycznych ludzkich wartości i w rozwijaniu środków, które pozwolą mu przekazywać wiarę w sposób bardziej zrozumiały dla ludzi określonej kultury³⁶. Choć jest prawdą, że Ewangelii nie można utożsamiać z kulturą, gdyż przerasta ona wszystkie kultury, prawdą jest też, że „Królestwo, głoszone w Ewangelii, wprowadzają w życie ludzie, którzy przynależą do swojej określonej kultury i w budowaniu tego Królestwa muszą korzystać z pewnych elementów kultury i kultur ludzkich”³⁷. „Wiara, która znalazłaby się na marginesie tego co ludzkie, a zatem na marginesie kultury, byłaby

³⁵ Kodeks Prawa Kanonicznego określa, ogólne powinności biskupa wobec studentów uniwersyteckich: „Biskup diecezjalny powinien otoczyć studentów szczególną troską duszpasterską, nawet erygując dla nich parafię albo przynajmniej wyznaczając do tego w sposób stały niektórych kapłanów. Winien również z troszczyć się o to, żeby na uniwersytetach, także niekatolickich, powstały katolickie ośrodki uniwersyteckie, świadczące młodzieży pomoc, zwłaszcza duchową” (KPK, kan. 813).

³⁶ „Kościół, żyjący w ciągu wieków w różnych warunkach, posłużył się dorobkiem różnych kultur, ażeby Chrystusowe orędzie zbawcze rozpowszechnić swym przepowiadaniem wśród wszystkich narodów oraz wyjaśniać je, badać, głębiej zrozumieć oraz lepiej wyrazić w odprawianiu liturgii oraz w życiu wielopostaciowej społeczności wiernych” (Gaudium et spes, n. 58).

³⁷ Paweł VI, Ewangelii nuntiandi. n. 20. „Chrześcijanin w świecie” 7 (45)/1976; por. Gaudium et spes, n. 58.

wiarą niewierną pełni tego wszystkiego, co Słowo Boże ukazuje i objawia; byłaby wiarą okaleczoną, więcej: byłaby wiarą w stanie autodestrukcji”³⁸.

45. Uniwersytet katolicki winien coraz bardziej otwierać się na kultury dzisiejszego świata, a także na różne tradycje kulturowe istniejące wewnątrz Kościoła, w sposób sprzyjający nieustannemu i owocnemu dialogowi między Ewangelią a współczesnym społeczeństwem. Pośród elementów, które stanowią o wartości danej kultury, należy wymienić przede wszystkim jej stosunek do osoby ludzkiej, do jej wolności i godności, poczucie odpowiedzialności oraz otwartość na transcendencję. Z szacunkiem dla osoby wiąże się przypisywanie szczególnej wartości rodzinie, podstawowej komórce wszelkiej ludzkiej kultury.

Uniwersytety katolickie winny podejmować wysiłek rozeznawania i prawidłowej oceny aspiracji oraz sprzeczności współczesnej kultury, tak aby czynić ją środowiskiem bardziej sprzyjającym integralnemu rozwojowi osób i narodów. W szczególności zaleca się studiowanie, w ramach specjalnych programów badawczych, wpływu nowoczesnej techniki, przede wszystkim środków społecznego przekazu, na osoby, rodziny, instytucje oraz na całokształt współczesnej kultury. Należy bronić tożsamości kultur tradycyjnych, pomagając im w przyjmowaniu nowych wartości bez rezygnacji z własnego dziedzictwa, które wzbogaca całą rodzinę ludzką. Uniwersytety działające w środowisku kultur tradycyjnych winny usilnie dążyć do harmonijnego włączania w lokalną kulturę pozytywnych wartości kultur nowoczesnych.

46. Dziedziną, która szczególnie interesuje uniwersytet katolicki, jest dialog myśli chrześcijańskiej z nowoczesnymi naukami. Mogą go prowadzić wybitni specjaliści w danej dyscyplinie, którzy dysponują zarazem odpowiednią formacją teologiczną i są zdolni podejmować zagadnienia epistemologiczne dotyczące relacji między wiarą a rozumem. Dialog tego rodzaju obejmuje zarówno nauki przyrodniczej, jak humanistyczne, które stawiają nowe złożone problemy filozoficzne i etyczne. Chrześcijański uczyony winien ukazywać, w jaki sposób ludzka zdolność rozumienia zostaje wzbogacona przez ową wyższą prawdę, która wypływa z Ewangelii: „Inteligencja nie doznaje bynajmniej uszczerbku, ale zostaje pobudzona i umocniona dzięki temu wewnętrznemu źródłu zrozumienia, jakim jest Słowo Boże, oraz dzięki hierarchii wartości, która zeń wypływa. Na sposób sobie tylko właściwy uniwersytet katolicki przyczynia się do ukazywania wyższości ducha, który nie może - pod groźbą zagubienia się przystać na służbę czemuś innemu niż poszukiwanie prawdy”³⁹.

47. Poza dziedziną dialogu kulturowego uniwersytet katolicki może też – realizując swe specyficzne cele uwzględniając różne konteksty religijno-kulturowe i trzymając się

³⁸ Jan Paweł II, Przemówienie do intelektualistów, studentów i pracowników uniwersytetu w Medellin. Kolumbia, 5 lipca 1986), n. 3, AAS 79 (1987). s. 99; por. także *Gaudium et spes*, n. 58.

³⁹ Paweł VI, Do delegatów Międzynarodowej Federacji Uniwersytetów Katolickich, 27 listopada 1972, AAS 64 (1972), s. 770.

zaleceń kompetentnych władz kościelnych – wnosić własny wkład w dialog ekumeniczny, aby uczestniczyć w ten sposób w poszukiwaniu godności wszystkich chrześcijan, oraz w dialog międzyreligijny, pomagając w odkrywaniu wartości duchowych różnych religii.

4. Ewangelizacja

48. Podstawową misją Kościoła jest przepowiadanie Ewangelii w taki sposób, by zapewnić istnienie więzi między wiarą i życiem zarówno u jednostek, jak i w całym kontekście społeczno-kulturowym, w którym ludzie żyją działają i porozumiewają się między sobą. Ewangelizacja to „zanoszenie Dobrej Nowiny do wszelkich kręgów rodzaju ludzkiego, aby przenikając je swą mocą od wewnątrz, tworzyła z nich nową ludzkość. Kościół nie tylko ma głosić Ewangelię w coraz odleglejszych zakątkach ziemi i coraz większym rzeszom ludzi, ale także mocą Ewangelii ma osiągać i jakby przewracać kryteria oceny, hierarchię dóbr, postawy i nawyki myślowe, bodźce postępowania i modele życiowe rodzaju ludzkiego, które stoją w sprzeczności ze słowem Bożym i planem zbawczym”⁴⁰.

49. Zgodnie z własną naturą każdy uniwersytet katolicki wnosi ważny wkład w prowadzone przez Kościół dzieło ewangelizacji. Chodzi tu o skuteczne świadectwo o charakterze instytucjonalnym, które uniwersytet winien dawać Chrystusowi i Jego orędziu, a które jest tak potrzebne w kulturach naznaczonych sekularyzmem, jak również tam, gdzie ludzie jeszcze nie znają Chrystusa i Jego orędzia. Ponadto, wszystkie podstawowe formy działalności uniwersytetu są związane i zharmonizowane z misją ewangelizacyjną Kościoła: badania prowadzone w świetle chrześcijańskiego orędzia mają oddawać nowe odkrycia człowieka do dyspozycji jednostek i społeczeństwa; formacja dokonująca się w kontekście wiary winna kształtować ludzi zdolnych do rozumnego i krytycznego osądu oraz świadomych transcendentnej godności ludzkiej osoby; formacja zawodowa powinna wpajać także wartości moralne oraz postawę służby ludziom i społeczności; dialog z kulturą ma sprzyjać lepszemu rozumieniu wiary; poszukiwania teologiczne mają umożliwiać wierze wypowiedanie się we współczesnym języku. „Kościół, właśnie dlatego że jest coraz bardziej świadom swej zbawczej misji w obecnym świecie, pragnie, by ośrodki te były z nim blisko związane, by towarzyszyły mu i współdziałały w upowszechnianiu autentycznego orędzia Chrystusa”⁴¹.

⁴⁰ Ewangelii nuntiandii, n. 18 nn.

⁴¹ Paweł VI, Przemówienie do prezydentów i rektorów uniwersytetów Towarzystwa Jezusowego, 6 sierpnia 1975, n. 2 AAS 67 (1975), s. 533. Przemawiając do uczestników Międzynarodowego Kongresu Uniwersytetów Katolickich, 25 kwietnia 1989, dodałem (n. 5): „W uniwersytecie katolickim misja ewangelizacyjna Kościoła oraz misja poszukiwań naukowych i nauczania zostają ze sobą wzajemnie związane i skoordynowane”; por. AAS 81 (1989), s. 1220.

Część II

PRZEPISY OGÓLNE

Artykuł 1. Natura niniejszych przepisów ogólnych

§ 1. Poniższe „Przepisy ogólne” oparte są na Kodeksie Prawa Kanonicznego⁴², którego stanowią rozwinięcie, oraz na prawodawstwie uzupełniającym Kościoła, wynikającym z prawa Stolicy Świętej do interwencji tam, gdzie jest to konieczne. Odnoszą się one do wszystkich uniwersytetów katolickich oraz do katolickich instytutów studiów wyższych na całym świecie.

§ 2. „Przepisy ogólne” winny być stosowane w praktyce na szczeblu lokalnym i regionalnym przez Konferencję Biskupów oraz inne zgromadzenia hierarchii katolickiej⁴³, w zgodzie z Kodeksem Prawa Kanonicznego i z kościelnym prawodawstwem uzupełniającym, z uwzględnieniem statutów każdego uniwersytetu lub instytutu oraz – na ile jest to możliwe i wskazane – prawa cywilnego. Po zatwierdzeniu przez Stolicę Świętą⁴⁴, te lokalne lub regionalne „regulaminy” będą obowiązywać wszystkie uniwersytety katolickie oraz katolickie instytuty studiów wyższych na terenie danego regionu z wyjątkiem uniwersytetów i fakultetów kościelnych. Dla tej ostatniej kategorii instytucji, w tym także do fakultetów kościelnych wchodzących w skład uniwersytetów katolickich, odnoszą się przepisy Konstytucji Apostolskiej *Sapientia Christiana*⁴⁵.

§ 3. Uniwersytet założony lub zaaprobowany przez Stolicę Świętą, przez Konferencję Biskupów lub inne zgromadzenie hierarchii katolickiej albo też przez biskupa diecezji, winien włączyć „Przepisy ogólne” oraz rozporządzenia wykonawcze, lokalne i regionalne, do dokumentów dotyczących zarządzania nim, dostosować swój aktualny statut zarówno do „Przepisów ogólnych”, jak i do rozporządzeń wykonawczych i poddać go aprobachie kompetentnej władzy kościelnej. Należy rozumieć, że także inne uniwersytety katolickie, to jest te, które nie zostały założone w porozumieniu z lokalną władzą kościelną przez jedną z wymienionych wyżej instancji, winny przyjąć niniejsze „Przepisy ogólne” wraz z odnośnymi rozporządzeniami wykonawczymi, lokalnymi i regionalnymi, włączyć je do dokumentów dotyczących zarządzania nimi oraz – w miarę możliwości – dostosować swe aktualne statuty zarówno do niniejszych „Przepisów ogólnych”, jak i do rozporządzeń wykonawczych.

⁴² Por. w szczególności rozdział Kodeksu „Uniwersytety katolickie oraz inne instytuty wyższych studiów” (KPK, kanony 807-814).

⁴³ Konferencje Episkopatu zostały ustanowione w obrządku łacińskim. W innych obrządkach istnieją inne zgromadzenia hierarchii katolickiej.

⁴⁴ Por. KPK, kan. 455 § 2.

⁴⁵ Por. *Sapientia Christiana*. Uniwersytety i fakultety kościelne to te instytuty, które mają prawo nadawać stopnie naukowe w imieniu Stolicy Świętej.

Artykuł 2. Natura uniwersytetu katolickiego

§ 1. Uniwersytet katolicki, jak każdy uniwersytet, jest społecznością uczonych reprezentujących różne dziedziny ludzkiej wiedzy. Poświęca się pracom badawczym i nauczaniu oraz świadczy różnego rodzaju usługi odpowiadające jego misji kulturowej.

§ 2. Uniwersytet katolicki, ze względu na swój charakter katolicki, prowadzi prace badawcze, nauczanie i wszelkie inne formy działalności w duchu ideałów, zasad i postaw katolickich. Jest związany z Kościołem już to formalną więzią konstytucyjną i statutową, już to na mocy decyzji podjętej przez osoby odpowiedzialne w imieniu całej instytucji.

§ 3. Każdy uniwersytet katolicki winien dać wyraz swej katolickiej tożsamości poprzez deklarację określającą charakter jego misji lub inny stosowny dokument publiczny, chyba że kompetentna władza kościelna postanowi inaczej. Powinien także zapewnić sobie – przede wszystkim przez przyjęcie odpowiedniej struktury i regulaminów – środki gwarantujące zachowanie i pozwalające na wyrażanie tej tożsamości, w sposób zgodny z § 2.

§ 4. Katolickie nauczanie i dyscyplina winny wywierać wpływ na wszystkie formy działalności uniwersytetu, zarazem jednak należy w pełni szanować wolność sumienia każdej osoby⁴⁶. Każdy oficjalny akt uniwersytetu winien być zgodny z jego katolicką tożsamością.

§ 5. Uniwersytet katolicki posiada autonomię niezbędną dla rozwijania jego szczególnej tożsamości i realizacji jego misji. Wolność poszukiwań i nauczania jest uznawana i respektowana w sposób uwzględniający zasady i metody każdej dyscypliny, z zachowaniem praw jednostek i społeczności oraz w granicach określonych przez wymogi prawdy i dobra wspólnego⁴⁷.

Artykuł 3. Zakładanie uniwersytetów katolickich

§ 1. Uniwersytet katolicki może zostać założony lub zaaprobowany przez Stolicę Świętą, Konferencję Biskupów lub inne zgromadzenie hierarchii katolickiej, przez biskupa diecezji.

§ 2. Za zgodą biskupa diecezji uniwersytet katolicki może zostać założony także przez instytut zakonny lub inną publiczną osobę prawną.

§ 3. Uniwersytet katolicki może zostać założony przez inne osoby duchowne lub świeckie. Taki uniwersytet będzie mógł się uważać za uniwersytet katolicki jedynie za zezwoleniem kompetentnej władzy kościelnej, zgodnie z warunkami przyjętymi wspólnie przez strony⁴⁸.

§ 4. W przypadkach wymienionych w §§ 1 i 2 statuty winny zostać zaaprobowane przez kompetentną władzę kościelną.

⁴⁶ Por. *Dignitatis humanane*, n. 2.

⁴⁷ Por. *Gaudium et spes*, nn. 57 i 58; *Gravissimum educationis*, n. 10.

⁴⁸ Zarówno konstytucja takiego Uniwersytetu, jak i warunki, które musi on spełniać, by móc uważać się za Uniwersytet Katolicki, winny odpowiadać szczegółowym wskazaniom udzielonym przez Stolicę Świętą, Konferencję Episkopatu lub inne zgromadzenia hierarchii katolickiej.

Artykuł 4. Społeczność uniwersytecka

§ 1. Obowiązek utrzymania i umacniania katolickiej tożsamości uniwersytetu spoczywa przede wszystkim na samym uniwersytecie. Choć spełnienie tej powinności należy przede wszystkim do władz uniwersytetu (łącznie z Wielkim Kanclerzem i/lub Radą Administracyjną - tam gdzie takie instytucje istnieją, lub innymi instytucjami stanowiącymi ich odpowiednik), uczestniczą w niej w różnej mierze wszyscy członkowie społeczności; wynika stąd konieczność naboru odpowiedniego personelu uniwersyteckiego, szczególnie pracowników naukowych i administracyjnych, gotowych i zdolnych umacniać katolicką tożsamość uniwersytetu. Tożsamość ta uzależniona jest w istotny sposób od poziomu wykładowców i od wierności doktrynie katolickiej. Obowiązkiem kompetentnych władz jest czuwanie, by te dwa podstawowe wymogi były spełnione, zgodnie ze wskazaniami Prawa Kanonicznego⁴⁹.

§ 2. W momencie mianowania wszyscy pracownicy naukowcy i administracyjni winni zostać poinformowani o katolickiej tożsamości instytutu oraz o jej implikacjach, jak również o własnym obowiązku umacniania, a przynajmniej respektowania tej tożsamości.

§ 3. W pracach badawczych i w nauczaniu wszyscy katolicki pracownicy naukowcy winni wiernie przyjmować, a wszyscy pozostali respektować, katolicką doktrynę i moralność, w sposób właściwy dla różnych dyscyplin akademickich. W szczególności teologowie katolicki, świadomi mandatu powierzonego im przez Kościół, niech dochowują wierności Magisterium Kościoła jako autentycznemu interpretatorowi Pisma Świętego i Świętej Tradycji⁵⁰.

§ 4. Pracownicy naukowcy i administracyjni, należący do innych Kościołów, wspólnot kościelnych lub religii, a także ci, którzy nie wyznają żadnej wiary religijnej oraz wszyscy studenci są zobowiązani do uznawania i respektowania katolickiego charakteru uniwersytetu. Aby nie stwarzać zagrożeń dla katolickiej tożsamości uniwersytetu lub instytutu studiów wyższych, należy unikać tego, by niekatolicki pracownicy naukowcy stanowili większość w instytucie, który jest i powinien pozostać katolicki.

§ 5. W procesie kształcenia studentów postęp wiedzy akademickiej i zawodowej winien łączyć się z formacją w duchu zasad moralnych i religijnych oraz z poznawaniem nauki społecznej Kościoła. Program studiów przygotowujących do określonego zawodu powinien obejmować także formację etyczną, odpowiadającą temu zawodowi. Ponadto,

⁴⁹ Kanon 810 KPK określa powinności kompetentnych władz w tej dziedzinie: „§ 1. Władza kompetentna, zgodnie z postanowieniami statutów ma obowiązek zatroszczyć się o to, aby nauczycielami uniwersytetów katolickich mianować osoby, które obok odpowiednich kwalifikacji naukowych i pedagogicznych odznaczają się również nieskazitelnością doktryny i dobrymi obyczajami. Gdy zaś braknie tych wymogów, powinni być usunięci ze stanowiska, z zachowaniem sposobu określonego w statutach. § 2. Konferencje Episkopatu oraz zainteresowani biskupi diecezjalni mają obowiązek i prawo czuwać nad tym, by na katolickich uniwersytetach wiernie były przestrzegane zasady doktryny katolickiej”; por. także niżej Artykuł 5 § 2.

⁵⁰ Lumen gentium, n. 25; Dei verbum, nn. 8-10; por. KPK kan. 812: „We wszystkich wyższych instytutach nauczyciele przedmiotów teologicznych muszą mieć zlecenie kompetentnej władzy kościelnej”.

wszystkim studentom należy dać możliwość uczestniczenia w kursach doktryny katolickiej⁵¹.

Artykuł 5. Uniwersytet katolicki w Kościele

§ 1. Każdy uniwersytet katolicki winien zachowywać jedność z Kościołem powszechnym i ze Stolicą Świętą; powinien trwać w ścisłej jedności z Kościołem lokalnym, a szczególnie z biskupami diecezjalnymi regionu lub kraju, w którym się znajdują. Zgodnie ze swą naturą uniwersytetu, uniwersytet katolicki ma uczestniczyć w dziele ewangelizacyjnym Kościoła.

§ 2. Obowiązkiem każdego biskupa jest przyczynianie się do właściwego funkcjonowania uniwersytetów katolickich działających na terenie jego diecezji; biskup ma też prawo i obowiązek czuwania nad zachowaniem i umacnianiem ich charakteru katolickiego. W przypadku gdyby spełnienie tego podstawowego postulatu napotykało na trudności, biskup miejsca winien podjąć niezbędne kroki w celu ich usunięcia, w porozumieniu z kompetentnymi władzami akademickimi i zachowując ustalony tryb postępowania⁵², a w razie konieczności odwołując się do pomocy Stolicy Świętej.

§ 3. Każdy uniwersytet katolicki spośród wymienionych w art. 3, §§ 1 i 2 winien składać kompetentnej władzy kościelnej okresowe sprawozdanie dotyczące uniwersytetu i jego działalności. Pozostałe uniwersytety katolickie winny przekazywać tego rodzaju informacje biskupowi diecezji, w której znajduje się ich główna siedziba.

Artykuł 6. Duszpasterstwo uniwersyteckie

§ 1. Uniwersytet katolicki winien zapewnić opiekę duszpasterską członkom społeczności uniwersyteckiej, a w szczególności troszczyć się o rozwój duchowy tych, którzy wyznają wiarę katolicką. Należy stosować przede wszystkim takie środki, które ułatwiają integrację formacji ludzkiej i zawodowej z wartościami religijnymi, w świetle religii katolickiej, tak aby rozwój intelektualny, był związany z religijnym wymiarem życia.

§ 2. Należy mianować odpowiednią liczbę osób wykwalifikowanych – księży, zakonników, zakonnice i świeckich – aby wyjść naprzeciw, konkretnym potrzebom duszpasterstwa w środowisku uniwersyteckim, które winno pozostawać w harmonii i współpracować z duszpasterstwem Kościoła lokalnego, pod przewodnictwem i za aprobatą biskupa diecezji. Należy, zachęcać wszystkich członków społeczności uniwersyteckiej do uczestnictwa w pracy duszpasterstwa i do udziału w jego inicjatywach.

⁵¹ Por. KPK, kan. 811 § 2.

⁵² Dla uniwersytetów, o których mowa w artykule 3 §§ 1 i 2, te tryby postępowania winny zostać ustanowione w statutach zaaprobowanych przez władzę kościelną. Dla innych uniwersytetów katolickich winny one zostać określone przez Konferencję Biskupów lub inne zgromadzenie hierarchii katolickiej.

Artykuł 7. Współpraca

§ 1. Aby lepiej podejmować złożone problemy współczesnego społeczeństwa oraz by umacniać katolicką tożsamość instytucji, należy rozwijać współpracę między wszystkimi uniwersytetami katolickimi, w tym także uniwersytetami i fakultetami kościelnymi na poziomie regionalnym, krajowym i międzynarodowym, w dziedzinie prac badawczych, nauczania i innych form działalności⁵³. Tego rodzaju współpracę należy oczywiście rozwijać także między uniwersytetami katolickimi a innymi uniwersytetami i instytucjami badań naukowych i szkolnictwa wyższego, zarówno prywatnymi, jak państwowymi.

§ 2. Uniwersytety katolickie niech uczestniczą – jeśli jest to możliwe i zgodne z zasadami doktryny katolickiej – w programach rządowych oraz w działaniach organizacji krajowych i międzynarodowych na rzecz sprawiedliwości, rozwoju i postępu.

Przepisy przejściowe

Artykuł 8. Niniejsza Konstytucja wejdzie w życie w pierwszym dniu roku akademickiego 1991.

Artykuł 9. Wprowadzenie Konstytucji zostaje zlecone Kongregacji ds. Wychowania Katolickiego, która wyda w tym celu stosowne dyrektywy.

Artykuł 10. W miarę upływu czasu i stosownie do okoliczności zadaniem Kongregacji ds. Wychowania Katolickiego będzie proponowanie zmian w niniejszej Konstytucji, tak by zawsze odpowiadała ona potrzebom uniwersytetów katolickich.

Artykuł 11. Zostają zniesione prawa lokalne lub zwyczaje, obecnie obowiązujące, a sprzeczne z niniejszą Konstytucją. Podobnie zostają zniesione przywileje udzielone do dnia dzisiejszego przez Stolicę Świętą osobom prawnym lub moralnym, pozostające w sprzeczności z niniejszą Konstytucją.

Zakończenie

Misja, którą Kościół z wielką nadzieją powierza uniwersytetom katolickim, ma żywotne znaczenie kulturowe i religijne, ponieważ dotyczy samej przyszłości rodzaju ludzkiego. Od uniwersytetów katolickich Kościół oczekuje odnowy, która pozwoli im lepiej wypełniać zadanie, jakim jest głoszenie Chrystusowego orędzia człowiekowi, społeczeństwu i kulturze: „Każda rzeczywistość ludzka, indywidualna i społeczna, została wyzwolona

⁵³ Por. KPK, kan. 820; por. także Sapientia Christiana, Ordinationes, art. 49.

przez Chrystusa: zarówno osoby, jak różnorodna aktywność człowieka, której najwyższym wyrazem i ucieleśnieniem jest kultura. Zbawcze oddziaływanie Kościoła na kultury dokonuje się przede wszystkim poprzez osoby, rodziny, wychowawców. (...) Jezus Chrystus, nasze Zbawienie, daje swoje światło i nadzieję wszystkim tym, którzy pracują naukowo, uprawiają sztukę, literaturę i liczne inne dziedziny rozwinięte przez współczesną kulturę. Wszyscy synowie i córki Kościoła winni zatem uświadomić sobie swoje powołanie i poszukiwać dróg, którymi moc Ewangelii może przenikać i odnawiać mentalność i podstawowe wartości inspirujące poszczególne kultury, a także poglądy i sposoby myślenia ukształtowane przez te kultury”⁵⁴.

Z najwyższą nadzieją powierzam niniejszy Dokument wszystkim ludziom zaangażowanym na różne sposoby, we wzniosłą misję wyższego nauczania katolickiego.

Drodzy, bracia i siostry, moja zachęta i zaufanie niech wam towarzyszą w codziennej odpowiedzialnej pracy, która staje się coraz ważniejsza, pilniejsza i coraz bardziej niezbędna dla dzieła ewangelizacji dla przyszłości kultury i kultur. Kościół i świat bardzo potrzebują waszego świadectwa, waszej kompetencji ofiarowanej w sposób wolny i odpowiedzialny.

W Rzymie, u św. Piotra, w uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, 15 sierpnia 1990, w dwunastym roku pontyfikatu.

Jan Paweł II, papież

Copyright © by L'Osservatore Romano and Polish Bishops Conference

⁵⁴ Jan Paweł II, Przemówienie do Papieskiej Rady Kultury, 13 stycznia 1989, n. 2, AAS 81 (1989) s. 857-858.